

Kızılderili Masalları

Maya Kitap: 180, Edebiyat: 8
1. Baskı, İstanbul Temmuz 2018

ISBN: 978-605-9902-91-5

Orijinal Adı: American Indian Fairy Tales

Copyright © Kızılderili Masalları. Türkçe yayın hakları Maya Kitap'a aittir. Telif hakları sahibinin izni olmaksızın, hiçbir yolla çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz.

Yayın Yönetmeni: Tahir Malkoç
Editör: Selin Saraçoğlu
Redaksiyon: Alara Ergin
Mizanpaj: Mehmet Büyüktırna
Kapak: Gülay Tunç

Maya Kitap * Sertifika: 14079

Merkez Mah. Kocamansur Sok. No: 6/4 Şişli / İstanbul Tel: 0212 296 97 12
e-posta: info@mayayayinlari.com / www.mayayayinlari.com

Deren Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi * Sertifika: 34011
Beylikdüzü Osb Mah. Orkide Cad. 9 Z Merkez Köyü / Merkez Bucağı
Beylikdüzü / İstanbul Tel: 0212 576 01 36

Kızılderili Masalları

Derleyenler

Margaret Compton
W. T. Larned

Çevirmen

Macidegöl Batmaz

İçindekiler

Önsöz **7**

Masalçı Hazretleri **9**

Kar Kuşu ve Su Kaplanı **12**

Coyote, Namı Diğer Kır Kurdu **21**

Deli Buffalo'nun Gök Gürültüsü Kuşuyla Dövüşmesi **28**

Kızıl Kuğu **35**

Bükülmüş Kayalar **47**

Tembel Beyaz Şahin **51**

Sihirli Tüy **57**

Sihirli Tüy II **63**

Yıldız Kız **68**

Dövüşçü Yabantavşanı	71
Büyük Baş	79
Canlı Yontu'nun Maceraları	85
Üveyik, Bilge Horoz ve Cadı	91
İskelet Adası	95
Taş Gömlek ve Birin İkisi	104
Yüce Büyücü	112
Beyaz Bulut'un Güneş Prensi'ni Ziyareti	124
Bulutlardaki Çocuklar	135
Akşam Yıldızı'nın Çocuğu	141
Yazın Gelişi	152
Peri Gelin	161

Önsöz

Yayımlayacağımız kitapları seçerken göz önüne aldığımız pek çok ölçüt var: Söz konusu kitabın yayın ilkelerimize ve çizgimize uygunluğu, daha önce dilimize çevrilmemiş olması, yayın dünyasında bir boşluğu dolduracak olması ve elbette ki bizi heyecanlandırması.

2018 yılı için yayın programımızı şekillendirirken bir Japon masalları seçkisiyle karşılaştığımızda ölçütlerimizin hepsine ziyadesiyle uyduğunu fark ettik ve hemen bir masal dizisi çalışmalarına başladık.

Dizi için öncelikle üç ülke seçtik: “Güneşin Doğduğu Ülke*” Japonya, rengârenk kültüründen beslenen rengârenk masallarıyla Hindistan, uzun ve karanlık kış gecelerini zengin masal geleneğiyle aydınlatan Rusya. Ardından, Doğu ve Batı’yı birleştiren geniş coğrafyamızda, nesillerdir sürdürdüğümüz sözlü geleneği kâğıda taşıdık ve masal dizimize ülkeyle devam ettik. Şimdi ise Kızılderililerin kadim ve renkli kültürlerinden beslenen masalları okurlarımıza sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Yayımlayacağımız versiyonu bulmaya çalışırken pek çok masal seçkisini inceledik ve en sonunda içimize en çok sinen, okurken en çok keyif aldığımız ve okuyuculara ulaştırmayı en çok istediklerimizi belirledik. Bolca araştırma içeren çeviri ve düzelti sürecinin ardından bu kez “Bu masalları en iyi yansıtan kapak nasıl olmalı?” sorusunun peşine düştük. Bu kültürlerin en önemli figürlerinin kapakta bulunmasını iste-

* Japonlar kendi ülkelerini Nippon diye adlandırırlar ve sözcüğün anlamı “Güneşin Doğduğu Ülke”dir.

dik. Uzun bir hazırlık süreci ve pek çok denemenin ardından hayalimizdeki kapaklara ulaştık.

Masal, sözlü anonim halk edebiyatıdır. Anlatı yoluyla nesilden nesle ulaşmış, nihayetinde de bir yazar tarafından yazıya dökülerek kalıcı hâle gelmiştir. Her ne kadar masal kahramanları ve yaratıkları doğaüstü, masallardaki olaylar ise gerçekdışı olsa da, masalların o toplumun bir yansıması olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Öyle ki her ülkenin masalları tıpkı kültürleri gibi diğerlerinden tamamen farklıdır. Bizim seçkimizdeki ülkelerde olduğu gibi. Kimisinin ana teması dostlukken diğerininki korku ve ölüm olabiliyor. Fakat bir zamanlar hiçbir teknolojik ürünün olmadığını düşünürsek, masalların toplumların sosyal hayatlarında ne kadar önemli bir boşluğu doldurduğunu tahmin etmek zor değil.

Masalcı Hazretleri

Kızılderililerin masalcısı IAGOO ufak tefek, yaşlıca bir adamdır. Yüzü ceviz kabuğu gibi karadır, vücudu da eğri büğrü bir sopaya benzer. Gözleri, diğer insanlarınkinin iki katı büyüklüktedir. Öyle ki yanından süzülerek geçen bir kuşun kanatlarında iki kat fazla tüy görür, tüylerin altındaki bütün o küçük renkleri açıkça seçebilir. Aynı şekilde kulakları da sıradan insanların kulaklarının iki katıdır. Bu yüzden onlara küçücük bir tıkırtı gibi gelen ses Iagoo'ya gök gürültüsü gibi duyulur. Bacakları çevik, kolları kuvvetlidir. Bu nedenle diğer herkesten iki kat hızlı ve uzağa koşup yine iki kat fazla ağırlık kaldırabilir.

Kimse ona inanmaz ama herkes onu dinlemeye can atar. Ondan başkasının bir benzerini görmediği ama kulağa hoş gelen şeyler anlatır. Iagoo, anlattıklarının doğru olduğunu söyler. Kızılderililer, göller ile nehirler donduğu için balık tutamadıkları, lapa lapa yağan kar yüzünden ava çıkamadıkları zamanlarda, ayı kürkünden yapılmış en kalın paltolarına sarınıp masalcının çadırına giderek ateş başına çömelir ve Iagoo'nun gözükmesini beklerler. Fırtına, onlarla dalga geçer gibi çadırın etrafında dans ederek kum gibi sert ve kuru kar tanelerini eşiğe fırlatırken, Iagoo onları yalnız bırakmayacaktır.

Iagoo, aylarca ortadan kaybolduktan sonra yepyeni ve muhteşem hikâyelerle geri döner. Gözleri ateşten, pençeleri çelikten aylarla, kanatları kano yelkeni gibi geniş sineklerle ve atları gibi yeleleri olan yılanlarla karşılaşmıştır.

Bir keresinde bir nilüfer bulmuştu. Bu nilüferin yaprakları öyle genişti ki bunlardan karısına bir eteklik yaptı. Bir başka sefer, etrafında dolanması yarım gününü alan kocaman bir çalılık gördü.

Bir yaz akşamı kapı eşiğinde otururken, öylesine bir ok fırlatıvermişti. Attığı ok, nehirde yüzen bir kuğu ile yirmi çift ördeği öldürüp yoluna devam ederek nehir kenarındaki iki dalğışkuşunu fena yaraladı, geri sıçrayıp suya dokunduğu sırada dev bir balığı öldürdü.

Iagoo, yaşadığı topraklardaki en yaşlı meşe ağacının henüz kozalak olduğu günleri hatırlar. Beyaz adamlar bu topraklardan kaybolup gittikten sonra bile kendisinin daha uzun yıllar yaşayacağını söyler.

İşte bunlar, Iagoo'nun küçük Soluk Benizlililer için kâğıda dökülmüş masallarıdır. Amerika kıtasının perileri, devleri, cüceleri, cadıları ve büyücülerinden söz edilir bu masallarda.

Kar Kuşu ve Su Kaplanı

Kar Kuşu, Bozayı'nın çok sevdiği karısıydı. Cesur avcı Bozayı'nın evi, Büyük Nehir'in kıyısındaydı. Çadırında daima erzak bulunurdu. Bütün kabiledeki en güzel mokasenler, karısı Kar Kuşu'nun ayağındakilerdi. Şef'in kızlarının giydikleri hariç tabii; ama onlar bile mokasenlerinin güzelliğini Kar Kuşu'nun verdiği tüylere borçluydular. Ona tüyleri nereden bulduğunu soracak olursanız, "Kocam avdan getirdi," diye cevap verirdi gururla.

Bozayı ve karısının canlarından çok sevdikleri küçük bir bebekleri vardı. Ona "Güvercin" adını vermişlerdi, çünkü hiç durmadan "Guk, guk," diyordu. Ama günün birinde çocuklarının daha asil bir ad kazanacağını umuyorlardı. Düşmanla savaştıkları ya da kabileye korku yaşatan bir hayvanı öldürecek ve böylece kendi adını alacaktı.

Bu üçüne kalsa, çok mutlu bir aile olacaklardı. Güvercin'in doğumundan çok önce evlat edindikleri yetim oğlan da onları hiç üzüyor, aksine her işlerine yardımcı oluyordu. Ama çadırda onlarla yaşayan bir kişi daha vardı: Bozayı'nın annesi. Bu, kötü kalpli ve yaşlı bir kadındı. Diğer oğullarının karılarından hiçbiri onu kendi çadırlarında istemiyordu. Bozayı en küçük oğluydu ve daima en sevdiği çocuğu olmuştu. Başka kimseye davranmadığı kadar iyi davranırdı ona. Bozayı da annesini sever, ona iyi bakardı. Kar Kuşu'yla evlendikten sonra bile önceden her şey nasılsa öyle devam etti. Fakat ihtiyar kadın çok kıskançtı. Bozayı avdan getirdiği fare dudağı ya da ayı böbreği gibi enfes parçaları karısına verdiğinde, Kar Kuşu'na karşı büyük bir

nefret duyuyor ve ateş başındaki köşesinde kendi kendine homurdanıp duruyordu.

Her gün “davetsiz misafir” dediği gelininden nasıl kurtulabileceğini düşünüyordu. Bir zamanlar cesur bir şefin tek oğluyla evlenerek çadırının hanımı olduğunu ve tıpkı oğlu Bozayı’nın Kar Kuşu’na davrandığı gibi kocasının ona ne kadar iyi davrandığını unutmuştu.

Bir gün bütün işler halledilince yaşlı kadın gelininden dışarı çıkıp Büyük Göl kenarında bulduğu salıncağa bakmasını istedi. Yüksek bir kaya üzerinde asılı, eğri büğrü bir üzüm asmasydı bu. Fakat çok sağlamdı çünkü yıllardır orada durmaktaydı ve iki büyük ağacın köklerine sıkıca bağlanmıştı. İlk olarak salıncağa ihtiyar kadın bindi, asmayı sıkıca kavrayarak suların ortasına ulaşana dek sallandı durdu. “Çok güzel,” dedi, “Sen de denesene!”

Bunun üzerine Kar Kuşu salıncağa bindi. Gölden yükselen tatlı esintinin tadını çıkardığı esnada yaşlı kadın ağaçların arkasına sığıştı ve salıncak tam hızını alıp da Kar Kuşu suyun üzerine varınca asmayı keserek ta aşağı düşmesine neden oldu. Genç kadına ne oldu diye bakmak için bir an bile beklemedi.

Hemen eve gidip gelininin kıyafetlerini giydi. Sonra Kar Kuşu’nun ateş başındaki yerine oturdu, kırışıklıkları gözükmesin diye de yüzünü iyice örtüp sakladı.

Bozayı eve gelince ateş başında oturanı karısı sanarak avdan getirdiği lezzetli yiyecekleri ona verdi. Kadın, feryat figan ağlamakta olan bebeğe hiç aldırış etmeden açgözlülükle her şeyi yiyip bitirdi.

“Küçük Güvercin neden ağlayıp duruyor?” diye sordu babası.

“Bilmiyorum,” dedi yaşlı kadın, “Karnı açtır herhalde.”

Ardından bebeği kaldırıp iyice salladı, sanki emziriyormuş gibi yaptı. Ama yavrucak öncekinden de yüksek bir sesle ağlamaya başlamıştı. Bunun üzerine çocuğun kulaklarını çekip sesini kessin diye ağzına bir şeyler tıktırdı.

Bozayı, karısının çok sinirli olduğunu düşünerek piposunu alıp çadırdan ayırdı.

Yetim oğlan bütün yaşananları dikkatle izlemiş ve durumdan şüphelenmişti. Ateş başına gidip külleri temizliyormuş gibi yaptı. Yaşlı kadının ona bakmadığı bir anda odunları karıştırdı. Alevlerin yükselmesi sayesinde kadının yüzünü açıkça görebildi. Bir şeylerin yolunda olmadığından artık emindi.

“Kar Kuşu nerede?” diye sordu.

“Şışt!” dedi yaşlı kadın. “Göl kenarında, salıncakta sallanıyor.” Bunun üzerine çocuk başka bir şey sormadı, hemen çadırdan çıkıp göle gitti. Kesik salınacağı görünce neler olduğunu tahmin ederek Bozayı’yı aramaya koyuldu ve öğrendiklerini ona anlattı.

Bozayı, annesi hakkında kötü şeyler düşünmek istemediği için ona hiçbir şey sormadı. Üzgün bir halde çadırının kapısı önünde bir aşağı bir yukarı volta atıp durdu. Sonra yas tuttuğunu göstermek için biraz siyah boya alıp yüzüne ve vücuduna sürdü. Ardından uzun mızrağını ters çevirerek toprağa sapladı. Sonra şimşeklerin çakıp göklerin gürlemesi, yağmur yağması için dua etti. Böylece karısının bedeni gölden çıkıp yükselebilirdi.

Her gün oraya gitti ama gökyüzünün aralıksız gürlemesine, yıldırımların çadırın yakınındaki koca meşe ağacını baştan aşağı yarmış olmasına rağmen sevgili karısı Kar

Kuşu'ndan eser yoktu. Bazen yağmur altında, bazen ise gün ışığında, geceleri beyaz ay gölü aydınlatığında nöbet tutmaya devam etti ama hiçbir şey göremedi.

Bu sırada yetim çocuk, Güvercin'e bakmaktaydı. En leziz, en tatlı et parçalarını emmesine izin veriyor, bol bol süt getirip içiriyordu. Güneşli günlerde bebeği göl kenarına götürüp suya çakıl taşları atarak eğlendiriyordu. Küçük Güvercin kahkahalar atarak minik ellerini uzatıyor, sonra bir taş alıp suya atmaya çalışıyordu. Gerçi taş her seferinde ayaklarının dibine düşüyordu ama çocuk yine de mutlu oluyordu.

Bir gün böyle oyunlar oynadıkları sırada gölün tam ortasından beyaz bir martının süzülerek göl kıyısına, yanlarına doğru uçtuğunu gördüler. Martı, çocukların başları üzerinde daire çizerek uçmaktaydı, sonra iyice yaklaştı. Öyle ki küçük Güvercin neredeyse kuşun büyük, beyaz kanatlarına dokunabilecekti. Sonra birdenbire martı bir kadına dönüştü: Bu, Kar Kuşu yani küçük Güvercin'in annesiydi!

Bebek, sevinçle haykırdı ve annesinin beline taktığı biri deriden, diğeri beyaz metalden iki kemeri yakaladı. Kadın konuşamıyordu ama bebeğini kollarına aldı, okşayıp emzirirdi. Sonra diğer çocuğa işaretlerle bir şeyler anlatmaya çalıştı. Çocuk, bebeği her gün oraya getirmesi gerektiğini anladı.

Bozayı o gece eve geldiğinde çocuk bütün olanları bir bir anlattı.

Ertesi gün, bebek karnı acıktığı için ağlayınca çocuk onu göl kenarına götürdü. Bozayı da arkalarından gitti ve çalılıklara saklandı. Çocuk yine aynı yere, suyun kenarına oturdu ve düz, yuvarlak bir çakıl taşı seçerek yavaşça kolunu kaldırdı ve dikkatlice nişan alarak göle fırlattı.